

Asia: VN/27452/2020/

## **Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta**

### **Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys**

**Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?**

-

### **Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset**

**Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?**

-

**Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?**

-

**Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?**

-

### **Muut mietinnön ehdotukset**

**Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?**

-

# Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

**1 luku**

-

**2 luku**

-

**3 luku**

-

**4 luku**

-

**5 luku**

-

**6 luku**

-

**7 luku**

-

**8 luku**

-

**Muut huomiot**

**Muut mahdolliset huomionne?**

Suomalainen Tiedeakatemia

12.2.2024

lausunto asiassa: Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta, dnro VN /27452/2020

Oikeusministeriölle

Suomalainen Tiedeakatemia kiittää tilaisuudesta tulla kuulluksi otsikkoasiassa ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Ehdotetun julkisuuslain 36 §, joka koskee salassa pidettävien tietojen antamista tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten, on asiallisesti samanlainen kuin voimassa olevan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §. Ehdotettu otsikkomuotoilu on aikaisempaa informatiivisempi. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin aikaisempaa tarkempi säännös siitä, millä perusteella viranomainen voi peruuttaa myöntämänsä luvan ja kieltää luovuttamiensa tietojen käyttämisen. Suomalainen Tiedeakatemia pitää ehdotettua muutosta tarpeellisena.

Voimassa olevan julkisuuslain 24.1 §:n 21 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat muun muassa asiakirjat (uudistuksessa: tiedot), jotka koskevat opinnäytetyön tai tieteellisen tutkimuksen suunnitelmaa tai perusaineistoa taikka teknologista tai muuta kehittämistyötä tai niiden arviointia, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei aiheuta opinnäytetyön, tutkimuksen tai kehittämistyön suorittamiselle taikka niiden hyödyntämiselle tai sen asianmukaiselle arvioinnille tai tutkijalle taikka tutkimuksen tai kehittämistyön toimeksiantajalle haittaa. Säännöstä ei ehdoteta tässä vaiheessa muutettavaksi.

Voimassa olevan julkisuuslain 27 §:ää, joka koskee arkistoon siirrettyjen asiakirjojen antamista, ei sisällöllisesti muutettaisi sen osalta, mitä tietoja saadaan antaa tutkimusta varten. Säännöksessä kuitenkin täsmennettäisiin sitä, mikä on ”muu hyväksyttävä tarkoitus” niin, että sen tilalle tulisi ilmaisu ”taikka etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien tai oikeusturvan toteuttamista varten”. Suomalainen Tiedeakatemia kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen soveltamisala saattaa supistua olennaisesti. Esimerkiksi opetusta varten tietoja ei annettaisi. Lisäksi pykälään tehtäisiin täsmennys siitä, kuka päättää Kansallisarkistoon siirrettyjen tietojen antamisesta. Ehdotettu täsmennys on tarpeen viranomaisten toimivallan selkeyttämiseksi.

Suomalainen Tiedeakatemia pitää tärkeänä, että työryhmämietinnön edellä mainituissa 35 ja 36 §:ssä säilytetään tietojen antajan harkintaa ohjaava säännös, jonka mukaan on huolehdittava siitä, että ”tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan”.

Työryhmän mietinnön sivulla 94 käsitellään kysymystä siitä, mitkä ovat julkisia ja yksityisiä etuja. Tutkimus- ja kehittämisintressit mainitaan yksityisinä etuina. Suomalaisen Tiedeakatemian käsityksen mukaan TKI-toiminta edustaa usein samanaikaisesti sekä julkista että yksityistä etua. Tässä yhteydessä voidaan tuoda myös esiin, että tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi (ks. GDPR 6(1)(e) art.) muun muassa, kun käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden.

Lopuksi Suomalainen Tiedeakatemia kiinnittää huomiota siihen, että viime vuosina on kehitetty erityinen ”tiedevälittäminen” päätöksentekijöiden ja tutkijoiden välisen vuoropuhelun edistämiseksi. Suomalaisen Tiedeakatemian sääntöjen mukaan tiedevälittäminen on yksi sen päätehtävistä. Tiedevälittäjät kartoittavat ja tunnistavat esimerkiksi valtionhallinnon tietotarpeita ja välittävät tämän tarpeen tutkijoille. Vastavuoroisesti he myös välittävät tietoa tutkijoilta päätöksentekijöille. Uudessa julkisuuslaissa keskeistä ei olisi enää se, käyttääkö kyseinen toimija julkista valtaa vaan se, onko kyseessä julkinen hallintotehtävä. Mietinnön sivulla 62 todetaan:

Osin julkiset hallintotehtävät voivat olla viranomaisia avustavia tehtäviä, jolloin kyse on esimerkiksi erityisten asiantuntijoiden käytöstä viranomaisen apuna. Esityksessä ehdotetaan tältä osin säännöksiä, joilla huomioidaan avustavien julkisten hallintotehtävien erityispiirteet. Tietopyynnön käsittelyä koskeviin säännöksiin ehdotetaan ratkaisutoimivallan osalta säännöstä, jonka mukaan

tietopyynnön ratkaisisi avustettava viranomaisen silloin, kun kyse on luonteeltaan selvästi viranomaista avustavista julkisista hallintotehtävistä.

Ehdotetun julkisuuslain 16.1 §:ssä säädettäisiin, että tiedon antamisesta asiakirjasta, joka on laadittu viranomaisen toimeksiantotehtävää tai viranomaista avustavaa julkista hallintotehtävää suoritettaessa taikka annettu toisen viranomaisen lukuun suoritettavaa tehtävää varten, päättää tehtävän antanut tai avustettava viranomaisen. Suomalainen Tiedeakatemia pitää säännöstä myös tiedevälittämisen näkökulmasta selkeyttävänä ja onnistuneena.

Aula Pekka  
Suomalainen Tiedeakatemia